ומקיפין ויורדין דרך שמאל חוץ מן העולה לג' אלו שהיו עולין א] ויורדין על העקב:

גמ' מנא ה"מ א"ר יהושע ב] אמר קרא [1]לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה כי חטאת היא חטאת קרויה מנחה ומנחה קרויה חטאת ג] מה חטאת טעונה צפון אף מנחה טעונה צפון ומה מנחה בקרן מערבית דרומית אף חטאת בקרן מערבית דרומית ומנחה גופה מנלן (א)דתניא [2]לפני ה' יכול במערב ת"ל [2]אל פני המזבח אי אל פני המזבח יכול בדרום ת"ל לפני ה' הא כיצד [א]מגישה בקרן מערבית דרומית כנגד חודה של קרן ודיו ר"א אומר יכול יגישנה למערבה של קרן או ד] לדרומה של קרן אמרת [ב]כל מקום שאתה מוצא שני מקראות אחד מקיים עצמו ומקיים חבירו ואחד מקיים עצמו ומבטל חבירו מניחין זה שמקיים עצמו ומבטל חבירו ותופשין את שמקיים עצמו ומקיים חבירו כשאתה אומר (א) אל פני ה' במערב היכן קיימת ה] אל פני המזבח וכשאתה אומר אל פני המזבח בדרום קיימת לפני ה' בדרום ו] היכן קיימת אמר רב אשי קסבר האי תנא [ג]כוליה מזבח בצפון קאי: בכל מקום היתה כשירה [וכו']: מאי קאמר אמר רב אשי ה"ק בכל מקום היתה כשירה למליקתה אלא זה היה מקומה להזאתה תנינא להא דת"ר [ד][ב]מלקה ז] בכל מקום במזבח כשירה [ג]היזה דמה בכל מקום ח] כשירה היזה ט] ולא מיצה כשירה [י]ובלבד שיתן מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש מאי קאמר ה"ק מלקה ז] בכל מקום במזבח כשירה מיצה דמה בכ"מ במזבח כשירה

רש"י

ומקיפין דרך שמאל. מקיפים את המזבח בשביל צורכי עבודה או י] למתן דמי חטאת או סידור המערכה או היפוך איברים בצינורא ויורדין במערבו של כבש שהוא שמאל לעולים במזבח בעלייתן: **לג' דברים אלו.** הנעשים בקרן מערבית דרומית נסכים ועולת העוף כשהוא עולה למזבח פונה יא] לשמאל באותה הקרן וכשגמר חוזר על העקב דרך עלייתו ובגמ' [סד.] פריך הא בעינן דרך ימין. ולג' דברים הנעשים בה למטן אינו עולה ואינו מקיף אלא עומד על הרצפה בקרקע: **גמ' מנא הני מילי.** דחטאת העוף בקרן מערבית דרומית: **לא ישים עליה וגו'.** במנחת חוטא כתיב הבאה תחת חטאת העוף בדלי דלות וקרייה רחמנא חטאת ואשמעינן יב] נמי שהחטאת קרויה מנחה דהכי משמע נמי כי החטאת נהפכה להיות מנחה: **מה חטאת טעונה צפון.** יודע אני שגירסא זו שיבוש שהרי לא חטאת העוף ולא מנחה טעון צפון. וא"ת מנחת חוטא חלוקה מן השאר ולחטאת בהמה מקיש לה הוה ליה למיתני במתניתין דקתני לעיל המנחות נקמצות בכל מקום בעזרה חוץ ממנחת חוטא ועוד היאך אפשר יג] חטאת העוף שבאת יד] תחת חטאת בהמה אינה טעונה צפון שהרי נעשית בקרן מערבית דרומית ובמנחה הבאה תחת העוף תטעון צפון וגירסא אחרינא גרסי' בה ואיני יודע אמיתה. ונראה בעיני טו] מה חטאת פסולה שלא לשמה אף מנחה פסולה שלא לשמה וה"נ ילפינן לה בפ"ק דמנחות (דף ד.): **ומה מנחה.** טעונה הגשה בקרן מערבית דרומית אף חטאת העוף עבודתה בקרן מערבית דרומית והזאת דמה היא עיקר עבודתה: **לפני ה'.** הקרב אותה בני אהרן לפני ה' היינו שמגיעה למזבח: **אל פני המזבח.** דרום ששם הכבש: **ודיו.** במסכת סוטה בפ"ב מפרש טז] מאי דיו וקאמר שאינו צריך להגיע יז] גופה למזבח אלא הכלי: **רבי אליעזר אומר.** מאחר שפרט לך הכתוב בהגשתה שתי רוחות יכול לאיזה מהן שירצה. ה"ג יכול יגישנה למערבה או לדרומה של קרן: **כוליה מזבח בצפון קאי.** נמצא דרומו של מזבח כלה לנגד הפתח וקרינן נמי בצד דרומו לפני ה': **בכל מקום היתה כשירה למליקתה.** בין למעלה בין למטה דכי ילפינן למטה בחטאת העוף בהזאה הוא דילפינן לקמן בשמעתין [סד:] והזה מדם החטאת על קיר ואמר מר זה קיר התחתון וקרן מערבית דרומית נמי בהזאה הוא דילפינן דהא יח] מהגשה דמנחה יליף והגשתה

תוספות

ויורדין על העקב. לאו משום שלא ירבה בהילוך בחנם דאם כן כשהיה בקרן דרומית מזרחית נמי אלא היינו טעמא דהכא חזרתו על העקב הויא לה דרך ימין:

מנחה קרויה חטאת וחטאת קרויה מנחה. תימה דהוה לן למימר מנחה קרויה חטאת ואין חטאת קרויה מנחה כדאמרינן פ"ק (לעיל ז:) תודה קרויה שלמים ואין שלמים קרויין תודה ובמנחות פרק התודה (דף פ:) לחם איקרי תודה תודה לא איקרי לחם וי"ל יט] דודאי לא מיקרי שם אחד לענין לשמה דפ"ק ולענין ניתותרו המעות דפרק התודה אבל הכא דמהיקשא קדריש דמנחה וחטאת איתקוש ודאי כ] להדדי איכא לאקושינהו שפיר: **מה חטאת טעונה צפון.** פירש בקונטרס דגירסא זו משובשת היא שהרי לא חטאת העוף טעונה צפון כדאמר ולא בן עוף בצפון ולא מנחה טעונה צפון וא"ת מנחת חטאת כא] חלוקה משאר מנחות ולחטאת בהמה מקיש לה הוה ליה למיתני במתניתין לעיל דקתני כל המנחות נקמצות בכל מקום בעזרה חוץ ממנחת חוטא כב] ועוד אפשר כג] חטאת העוף הבאה בדלות תחת חטאת בהמה אינה טעונה צפון שהרי נעשית בקרן מערבית דרומית ומנחה הבאה תחת חטאת העוף תטען צפון וגירסא אחרינא גרסינן בה ואיני יודע אמיתה ונראה בעיני מה חטאת פסולה שלא לשמה אף מנחה פסולה שלא לשמה וה"נ ילפינן לה בפ"ק [דמנחות] ע"כ לשון הקונטרס וקשה לפירושו כד] דודאי מעיקרא אמרי' בפ"ק דמנחות (דף ד.) בשלמא מנחת חוטא חטאת קרייה רחמנא אבל מנחת קנאות מנלן אבל במסקנא אמרינן אלא מנחת חוטא ומנחת קנאות דפסולות שלא לשמן מנלן חטאת טעמא מאי דכתיב בה היא ה"נ הא כתיב בה היא כה] ועוד קשה לגירסת הספרים דבפרק איזהו מקומן (לעיל מט:) מוכח דחטאת הטעונה צפון כעולה הוי היקש אם כן היכי אתיא מנחה והדר ילפינן מחטאת וכי דבר הלמד בהיקש חוזר ומלמד בהיקש ועוד כמו שהקשה בקונטרס דחמירא לא הויא מנחה מחטאת העוף דאתיא במקומה ואינה טעונה צפון מיהו י"ל הרי בתורת כהנים (ה) ילפינן דחטאת העוף פסולה שלא לשמה מן הפסוק ולא ילפינן ממנחת חוטא דמפיק פסול מקרא אחרינא ויש לדחות מיהו את דמנחה לא בעיא צפון אלא כו] הגשה בקרן מערבית דרומית כדבסמוך (ואי) והקמיצה אינה טעונה צפון אפי' מנחת חוטא נמי כדמוכח בתוספתא דמנחות פ"ק חומר בשחיטה שטעונה צפון מה שאין כן בקמיצה וכי תימא היינו במנחת נדבה אבל במנחת חוטא טעונה צפון מכל מקום אינו חומר בשחיטה כז] לגמרי שהרי בשחיטה נמי ליתא בצפון בקלים כח] מיהו י"ל דכללא בקדשי קדשים הוי דומיא למנחה וזהו דוחק ועוד דתני בסיפא חומר בקמיצה מבמליקה שהקמיצה דוחה שבת וטומאה וליתני שהקמיצה טעונה צפון ולא מליקה אף על גב דיש קמיצה דלא בעיא צפון כגון מנחת נדבה כמו כן אינה דוחה שבת מיהו נ"ל לדחות דה"נ לא איירי במנחת חוטא דהא אינה דוחה שבת אלא איירי במנחת העומר ומנחת תמיד שהן בציבור והן ודאי לא בעו צפון אבל מנחת חוטא בעי' כט] צפון דאיתקש לחטאת בהמה שבאה חליפתה בעשירות. ברו"ך: והרב רבי חיים גריס מה חטאת העוף טעונה יסוד דכתיב והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח אף מנחה טעונה הגשה כנגד היסוד ל] והכי מוכח פרק כל המנחות באות מצה (מנחות דף סא.) [גבי] ואלו טעונות תנופה לוג שמן של מצורע ואשמו [דאמרינן התם] לפני ה' במזרח והאמרת לפני ה' במערב פירוש בהך שמעתיה לא] ומשני ה"מ מנחה דאיקרי חטאת וחטאת טעונה יסוד וקרן דרומית מזרחית לא היה לה יסוד אבל הכא לפני ה' קרינא ביה והשתא כולה בדרום ליכא למימר משום יסוד וכולה במערב נמי לא משום דכתיב (ויקרא ו) אל פני המזבח דהיינו דרום מכל מקום איצטריך לפני ה' דלא תימא אל פני המזבח גזירת הכתוב הוא אף על גב דלית ליה יסוד ובריש פירקין ו) פירשתי מה שהקשה דגבי גחלים דיום הכיפורים קרי לפני ה' במערב דוקא וא"ת ושאר מנחות מנלן וכי תימא מדאיתקוש כל המנחות לחטאת ואשם בפרשת צו וילפינן משירי הדם שטעונין יסוד אם כן מנחת חוטא תיפוק לב] לי מהתם ועוד מנלן דמקשינן לשירים לקמיצה לתחילת דמים ולא לג] בעי יסוד כחטאת ויש לומר דכתיב לפני ה' במנחת חוטא ובכל המנחות נמי כתיב לפני ה' כי היכי דהאי לפני ה' כנגד היסוד [האי נמי כנגד היסוד] ולא ג"ש ממש [היא] דדבר הלמד בהיקש מבעיא לן אי חוזר ומלמד בג"ש אי לא אלא גלוי מילתא בעלמא הוא ° ור"ת לד] גריס מה חטאת טעונה ימין אף מנחה כן והיינו דלא כר"ש דאמר לעיל (דף כה.) בא לעבודה בכלי עובדה בשמאל אי נמי אפילו כרבי שמעון וכגון שבא לעבודה ביד דאמר עובדה בימין כחטאת: הגה"ה:

אף חטאת בקרן מערבית דרומית. תימה דלא ילפינן מינה מליקה ושמא לא ילפינן אלא מידי דאשכחן דבעי מזבח כמנחה לה] וכן פירש בקונטרס בסמוך: **בדרום קיימת כולה** לו]. ו) על כרחך רבי אליעזר אית ליה ההיא לז] דמה חטאת טעונה יסוד דאי לאו הכי מנא ליה לח] דאמר מערבית ותימה אם כן לפני ה' למה לי דרומית נפקא לן מאל פני המזבח ומערבית מדבעיא יסוד:

עין משפט נר מצוה

לב א מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה יב:
ב מיי' פ"ז שם הלכה ט:
לג ג מיי' פ"ז שם הלכה ט:
ד מיי' שם ועיי"ש בלח"מ:

מוסף רש"י

ומקיפין ויורדין דרך שמאל. כשהוא בא לירד אינו חוזר על עקביו אלא מקיף סביב למזבח עד שמגיע לכבש ויורד במערבו של כבש שהיא לשמאלו בעלייתו, והאי דאין חוזרין על העקב, דא"כ נמצא מהלך לצד שמאלו, שהרי פניו למזבח ואינו מחזיר לו עורף ורחמנא אמר כל פינות שאתה פונה לא יהא אלא דרך ימין כו': **חוץ מן העולה לג' אלו.** הנעשין בקרן מערבית דרומית, שפונים דרך שמאל, כשהן בראש המזבח פונין לקרן מערבית דרומית שהיא לשמאלו ואין פונין לימין שיהו פונין סביב עד שיגיעו לקרן מערבית דרומית (סוכה מח:) **לפני ה' יכול במערב.** בקיר מערבי של מזבח דהיינו לפני ה' כנגד פתח ההיכל, דהיכל במערב (מנחות יט:). יגיענה לדופן מערבי של מזבח דהיינו לפני ה' שההיכל במערב והמזבח בחצר ל"ב אמה רחבו ממוצע באמצע העזרה, וכן ההיכל ממוצע באמצע העזרה זה מול זה, ל"ב אמה היכל וכתליו, חללו כ' וכתליו ו' אמה עובי כותל צפוני וששה לכותל דרומי, נמצא מערבו של מזבח לפני ה', דאין מפסיק כלום בינו לבין ההיכל, דאילו אולם שלפני ההיכל פתוח הוא ורחבו עשרים אמה ככל חללו של היכל (סוטה יד:): **כנגד חודה של קרן.** כל מה שיכול לקרבו כלפי מערב ובלבד שיהא שם קצת דרום משום אל פני המזבח, דאי לאו כנגד חודה ליכא לפני ה' כלל, שהרי זויות ההיכל כולם כנגד זויות המזבח: **רבי אליעזר אומר.** דורשו למקרא בענין אחר וכך דורשו, מתוך שנאמר לפני ה' אל פני המזבח, יכול יגישנה לאחד מהן,

שיטה מקובצת

מסורת הש"ס

א) סוטה יד: מנחות יט: סא. ת"כ צו פרש' ב ה"ד וה"ה, ירוש' בכורים פ"ג ה"ד, וע' ספרי נשא יז, ב) סוטה יב: מנחות יט:, ג) לעיל נג. נח. סוטה יד:, ד) [לקמן סו: סז.] מנחות ג:, ה) ויקרא חובה פי"א ה"ג, ו) [דף נח. ד"ה משון], ז) עי' רש"ק:

תורה אור השלם

1. וְאִם לֹא תַשִּׂיג יָדוֹ לִשְׁתֵּי תֹרִים אוֹ לִשְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה וְהֵבִיא אֶת קָרְבָּנוֹ אֲשֶׁר חָטָא עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת לְחַטָּאת לֹא יָשִׂים עָלֶיהָ שֶׁמֶן וְלֹא יִתֵּן עָלֶיהָ לְבֹנָה כִּי חַטָּאת הִוא: ויקרא ה, יא
2. וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְהֹוָה אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו, ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' כשאתה אומר לפני ה' כצ"ל ותיבת אל נמחק:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה מה וכו' ור"ת גריס מה חטאת טעונה ימין אף מנחה כן. עי' לעיל דף כד ע"ב יד יד לקמיצה וצ"ע:

שינויי נוסחאות

א] עולין דרך שמאל (רש"ש ועי"ש): ב] צ"ל אלעזר (*ש"מ), וכ"ה בילקוט (הגרי"ב). כ"א ר' יהושע בן לוי (יעב"ץ): ג] לומר לך מה מנחה בקרן והשאר ליתא (כי"צ ופרי"ד). ועי' רש"י ותוס': ד] במנחות יט ע"ב תיבת או מוקפת, וכן ברש"י ובש"מ שם ל"ג לה: ה] תיבות היכן קיימת נמחק. וצ"ל בטלתה אל פני המזבח בדרום

שאם היזה ולא מיצה כשירה ובלבד שיתן מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש: שלשה דברים כו': חטאת העוף הא דאמרן הגשות א] דכתיב 1 והגישה אל (פני) המזבח שירי הדם דכתיב 2 ואת כל דם ב] הפר ישפוך אל יסוד המזבח: מלמעלה ניסוך המים והיין ועולת העוף כשהיא רבה במזרח: ג] מ"ט רבי יוחנן אמר מפני שקרובה מבית ד] הדשן אמר רבי יוחנן בא וראה כמה גדול כחן של כהנים שאין לך קל בעופות יותר ממוראה ונוצה פעמים שהכהן זורקן יותר מבשלשים ה] אמה א) דתנן א נטל מחתה של כסף ועלה לראש המזבח ופינה את הגחלים אילך ואילך וחתה מן המאוכלות הפנימיות ויורד הגיע לרצפה מחזיר פניו כלפי צפון והולך למזרחו של כבש כעשר אמות צבר את הגחלים על גבי הרצפה רחוק מן הכבש שלשה טפחים מקום שנותנין מוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי והמנורה הני טפי מתלתין וחד הויין ב) מקום גברי לא חשיב: כל העולים למזבח ו]: מ"ט אמר רבי יוחנן נסכים שמא יתעשנו ועולת העוף שמא תמות בעשן ורמינהו ז] ג) בא לו להקיף את המזבח מאין הוא מתחיל ב מקרן דרומית מזרחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית ונותנין לו יין לנסך ג אמר רבי יוחנן

רש"י

והגשתה למזבח הוא דיליף דומיא דהגשה במנחה ומליקה נמי במזבח אלא הזאה ומילוי: ד) **מאי קאמר.** קתני הזה דמה בכל מקום ואפילו למעלה מן החוט כשירה והדר תניא ח] ובלבד שיתן מחוט הסיקרא ולמטה והא ליכא למימר דהזה ט] ואח"כ חזר והזה למטה קא מכשרי דהא הזה דמה קתני י) כל דמה משמע דלא קתני הזה מדמה: **מילה דמה.** שהחטאת טעונה מילוי אחר הזאה כדכתיב והנשאר בדם ימצה וגו' (ויקרא ה) שמקיף הגוף למזבח ודוחק בית מליקתו בקיר והדם מתמצה ויורד: **בכל מקום כשירה.** כדמפרש טעמא דמילוי בחטאת יא] לאו עבודה היא ליפסל בשינוי שאפילו עקר המילוי לגמרי שהזה ולא מילה כשירה כדאמרן באיזהו מקומן (לעיל דף נב.) והנשאר ימצה שאינו נשאר לא ימצה אלמא איכא יב] דסבירא דלא מעכב ומהאי קרא: **ובלבד.** שיהא הזאה הנעשית ראשון מחוט הסיקרא ולמטה מדם הנפש: **הא דאמרן.** דילפינן לעיל מכי חטאת היא האמור במנחה: **אל פני המזבח.** ודרשינן לעיל דאקרן מערבית דרומית קאי: **אל יסוד המזבח.** ואמרינן באיזהו מקומן (לעיל דף נג.) ילמד ירידתו מן הכבש בחטאות החיצונות מיציאתו מן ההיכל יג] בסמוך לו והיינו יסוד דרומי וכל הדרום אין לך יסוד אלא אמה אחת בקרן מערבית דרומית כדאמרינן (שם דף נד.) אוכל בדרום אמה אחת: **מבית הדשן.** מקום שנותנין שם בבקר תרומת הדשן שכתב בה ה) ושמו אצל המזבח והוא במזרחו של כבש וכתיב גבי מוראה ונוצה (ויקרא א) והשליך אותה אצל המזבח קדמה אל מקום הדשן ולקמן מייתי משנה ממסכת תמיד דבמזרחו של כבש הוה והיינו לקרן יד] דרומית מזרחית: **שאין לך קל בעוף.** ודבר שהוא קל מאד אין נוח לזורקו למרחוק: **פעמים שכהן זורקו כו'.** כשהיא רבה במזרח ונעשית בקרן מערבית דרומית צריך לזורקו יותר משלשים אמה: **דתנן.** במסכת תמיד מי שזוכה בתרומת הדשן של מחתה טו] נטל מחתה של כסף ועלה לראש המזבח כו': **הגיע לרצפה.** לסוף הכבש: **מחזיר פניו לצפון.** טז] כלפי המזבח והולך למזרחו של כבש ומתקרב למזבח עשר אמות ממקום שכלה הכבש דהיינו רחוק מעל ראש המזבח כ"ב יז] אמה: **לצבר את הגחלים כו'.** אלמא התם הוי בית הדשן וכשהוא עושה עולת העוף בקרן מערבית דרומית צריך לזורקה יח] כל אלכסון של כ"ב על כ"ב שהרי (א) מדרום יט] לצפון אמרנו דאיכא כ"ב וממקום שהוא עומד עד מזרחו של כבש אין פחות מכ"ב כ] ואפי' הוא מתקרב לכבש כל אמות כא] רוחב הקרן ואין כאן אלא כ"א תן כנגדה אמה מקום מעמדו כב] שהוא מרוחק מן הצפון לדרום לבית הדשן שהוא עומד בראש המזבח ולא בסובב שכשהיא נעשית במזרח עומד בסובב לפי שיש לו כבש קטן במזרח לפנות הימנו לסובב אבל לצד המערב אין לו [כבש] לפנות לסובב וצריך לעלות על ראש המזבח ועומד בדרומה כג] של קרן והכי תנן במס' סוכה (דף מח.) גבי נסכים עלה בכבש כד] ופנה לשמאלו ולא תנן בה ופנה לסובב הרי כה] משם ולכבש ה' אמות שהכבש רחב ט"ז באמצע המזבח נמצא ראש המזבח עודף עליו לכל צד ו' אמות הרי כ"ב אמה עם רוחב הקרן ואע"פ שזה נמשך לצד הכבש כו] של קרן הרי נתרחק כנגדה אמה כז] לדרום נמצא בית הדשן עומד כנגדה באלכסון של כ"ב על כ"ב וכל אמתא בריבוע אמתא ותרי חומשי באלכסונא נמצא תוספת ח' אמות וד' חומשים הרי שלשים אמות וד' טפחים גדולים ובית הדשן היה משוך ממזרחו של כבש שלשה טפחים הרי שלשים וא' אמה וטפח והיינו דפריך טפי (ליה) מתלתין וחדא הויין ומשנינן מקום גברא לא קחשיב [ולא הוין] להו יותר משלשים כח]: **מאי טעמא.** העולה כט] אין עולה דרך ימין ויקיף והלא דרך ימינו מלוה כדאמרן לעיל [דף סב:]: **יתעשנו.** כשיקיף את המערכה בעשן המערכה וקי"ל במנחות (דף פו:) יין מעושן פסול: **בא לו להקיף כו'.** משנה היא במסכת תמיד גבי כהן גדול שאינו כשאר כהנים לזכות בפייס לעבודה אחת אלא עובד וגומר ל] בכל חפצו כדתנן במסכת יומא (דף יד:) כהן גדול מקריב חלק בראש ואמר עולה זו אני מקריב בזמן שהוא (מקריב) רוצה להקטיר מי שזכו בהולכת האיברים מושיטין לו והוא עומד בראש המזבח וזורקן למערכה ולאחר שגמר בא להקיף כו' עד שמגיע לקרן השיתין. וקסלקא דעתך והיין בידו אלמא לא חיישינן לשמא נתעשנו:

תוספות

שאם היזה ולא מיצה כשירה. הא דלא פריך מהכא במסכת מעילה פרק חטאת העוף (דף ח:) לרב אדא בר אהבה לא] דאמר דתני רב מילה דמה דמילוי חטאת העוף מעכב דמצי למימר הא מני תנא דבי ר' ישמעאל היא דאמר אינו מעכב לעיל פ' איזהו מקומן (דף נב:) כדאמר תרי תנאי ואליבא דרבי ישמעאל והא דפריך התם ו) לרב הונא דתני הזה דמילוי אינו מעכב ולא משני דאתא כההוא תנא דאמר אינו מעכב ניחא ליה לשנויי טפי לנדדין קתני: **הגשות דכתיב והגישה.** הוה ליה למימר כדאמרן לב] דמהאי קרא לחודיה לא נפיק: **שירי הדם דכתיב.** נראה דהיינו שירים החיצונים לג] דבעי קרן מזרחית לד] דרומית: **מפני שקרובה מבית הדשן.** תימה ולמה הוא הולך עד הקרן שהיה מרחיק מבית הדשן ז) ואין לה] לומר משום דכל דמים טעונין קרן דהא אמר לעיל (דף ס.) גבי מודה רבי יהודה בדמים דניסקליה ונשפוך אדוכתיה ואי כל דמים טעונין קרן מאי קשיא ליה: **יותר מל"א** לו] **אמות.** פי' בקונטרס כשהיתה במזרח לז] היה עומד בסובב לפי שבמזרח היה כבש קטן שפנה על סובב אבל במערב לא היה לו כבש לשמאל לפנות בו לסובב וצריך לעלות לראש המזבח ולעמוד בדרומית כג] של קרן והכי תנן במסכת סוכה (דף מח.) גבי נסכים עלה בכבש ופנה לשמאלו ולא תנן בהו ופנה לסובב ונראה דאין משם ראי' שלא היה כבש לסובב במערב לח] אם כן כשהיה נותן ארבע מתנות שבחטאת ותנן פרק איזהו מקומן (לעיל דף נג.) פנה לסובב גבי חטאת וכשהיה לט] מגיע לקרן מערבית דרומית היה צריך לחזור על עקיבו ולכך נראה דהיה שם כבש אבל קשה דלא חשיב ליה לעיל (דף סב:) גבי שני כבשים קטנים יוצאים מן הכבש: **מן המאוכלות הפנימיות.** אומר ר"ת דגבי גחלים של יום הכפורים (יומא מג:) לא גרסינן מן המאוכלות הפנימיות דהכא חשבינן להו דשן וביום הכפורים וכן בקטרת של כל השנה בעינן גחלים דוקא כדאמר התם מ) גחלי אש יכול עוממות: **צבר את הגחלים.** משום דאמר ושמו שלא יפזר ט): **דישון מזבח הפנימי והמנורה.** הקשה ריב"א כיון דתרומת הדשן ודישון מזבח הפנימי והמנורה נבלעים במקומן אמאי מועלין בזה יותר מזה דבתרומת הדשן מועלין כדאמר לעיל ס"פ ב"ש (דף מו.) ובדישון מזבח ומנורה תנן במעילה (דף יא:) דלא נהנים ולא מועלים וי"ל דשאני תרומת הדשן דגלי קרא ושמו וכי תימא כיון דנבלעין היכי משכחת בהו מעילה שמא לא היו נבלעין מיד ור"ת אומר דתרומת הדשן לא היה נבלע מדלא חשיב להו ביומא (דף כא.) בהדי אינך דנבלעין דישון מ] מזבח הפנימי והמנורה מא] ואומר ה"ר יוסף טוב דאין זו ראיה דה"נ בת"כ (סדר ויקרא פ' ט) דחשיב ג' בתי דשנים הן אחד בדרום מב] למוראה ונוצה ודישון מזבח הפנימי והמנורה ולא חשיב תרומת הדשן אף על פי שהיתה שם כדתנן מג] בתמיד י):

מסורת הש"ס

א) יומא מג: תמיד כח: ירוש' יומא פ"ה ה"א, ב) סוכה ח., ג) תמיד לג:, ד) שייך לעמ' הקודם, ה) ויקרא ו ג, ו) [מעילה ט.], ז) ע' רש"ק וע"ק שנתקשו בהבנת דיבור זה, ח) [פסחים עה:], ט) [שם כו:], י) [וע' תוס' יבמות ק. ד"ה והשירים].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לצבר וכו' על כ"ב שהרי מצפון לדרום אמרו דאיכא. נ"ב ול"ל מלפון כבש שהוא סוף מזבח לדרום של כבש דהיינו מקום תרומת הדשן:

שינויי נוסחאות

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ב מהל' תמידין ומוספין הל"ב:
לה ב ג מיי' פ"ז מהל' מעשה הקרבנות הל"ג:

תורה אור השלם

1. וְהֵבֵאתָ אֶת הַמִּנְחָה אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה מֵאֵלֶּה לַיהוָה וְהִקְרִיבָהּ אֶל הַכֹּהֵן וְהִגִּישָׁהּ אֶל הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ב, ח
2. וְנָתַן הַכֹּהֵן מִן הַדָּם עַל קַרְנוֹת מִזְבַּח קְטֹרֶת הַסַּמִּים לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל דַּם הַפָּר יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, ז
ולש"מ צ"ל פסוק זה: וּמִן הַדָּם יִתֵּן עַל קַרְנֹת הַמִּזְבֵּחַ אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה אֲשֶׁר בְּאֹהֶל מוֹעֵד וְאֵת כָּל הַדָּם יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה אֲשֶׁר פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד: ויקרא ד, יח

מוסף רש"י

נסכים שמא יתעשנו. דבעשן המערכה כשיקיפוהו סביב, שיותר ממהלך מאה אמה יש בהיקף המזבח (סוכה מח:).

שיטה מקובצת

עין משפט נר מצוה

לו א מיי' פרק ז מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ו:
לז ב מיי' שם הלכה ז:
לח ג מיי' שם הלכה ו:
לט ד מיי' שם הלכה ח:
מ ה מיי' פ"ו שם הלכה כ:
מא ו מיי' שם הלכה כא:
מב ז מיי' שם הלכה כב:
ח מיי' פרק ז שם הלכה ו:
מג ט י מיי' פ"ו שם הלכה כ:
מד כ מיי' פי"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה ה:
מה ל מיי' פט"ו שם הלכה א:
מו מ מיי' פט"ז שם הלכה א:

הקפה ברגל. ואין היין בידו ולמלוה בעלמא מפני שכל העולין לשאר דברים פונין לימין ומקיפין וזה [טו] להקטיר עולה לפיכך מקיף ובא למקום שמנסכין שם ונותנין לו יין לנסך אבל שאר כהנים שהזוכה בנסכים בפייס לא זכה לעבודה אחרת [טז] עולה והיין בידו ופנה לשמאל וחוזר על העקב כדמתני': **עולים דרך מזרח.** כשהן עולין לכבש במזרחו אלא שפתו עולין שהרי דרך ימין יפנה ולמה לו להאריך הילוכו כל רחבו של כבש וכשהוא יורד יורד בשפת מערבו של כבש: ה"ג **חוץ מן העולה לג' דברים הללו שעולין דרך מערב ויורדין דרך מערב עולין דרך ימין ויורדין דרך ימין: שמאל הוא.** מערבו של כבש שמאל הוי כשהאיש פניו למזבח: **מאי ימין.** דקתני בסיפא ימין דמזבח שהמזבח פניו לדרום וימינו למערב: **ומאי שמאל.** דקתני ברישא שמאל דגברא: **אידי ואידי.** דרישא ודסיפא: **מתני' ואינו מבדיל.** הראש מן הגוף אלא סימן אחד לבדו מולק דכתיב בה ומלק את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל (ויקרא ה) ובהכל שוחטין (חולין דף כא:) **ילפינן** דבסימן אחד הוא: **ומזה.** אוחז בעוף עצמו ומזה: **היה מתמצה.** שמקיף ומתקרב [יז] בית מליקתו למזבח ודוחקו בקיר והדם מתמצה ויורד ליסוד שהרי למטה מן החוט היא נעשית וכניסת הסובב למעלה הימנו: **גמ' מגוף של חטאת.** שלא יזה לא בכלי ולא באצבע אלא אוחז בעוף עצמו ומזה: **קיר התחתון.** שלמטה מן החוט: **בהמה שעולתה למטה.** כדאמרן בפ"ק (לעיל דף י:) דכתיב בחטאת בהמה המחטא אותה אותה דמה למעלה ואין אחרת דמה למעלה: **חטאתה למעלה.** דקרנות כתיבי בה [ח]: **עוף שעולתו למעלה.** כדיליף לקמן בפירקין (דף סה.): **שהשירים שלו.** כשמזה הדם שותת ומתמצה ליסוד: **ואיזה זה קיר התחתון.** [יח] פעמים שהוא מתמצה לסובב כשהוא עושהו למעלה מן הסובב דמן החוט עד הקרנות קיר העליון הוא אבל קיר התחתון כולו למטה מן הסובב שהחוט למטה מן הסובב אמה: **ונעביד מעילאי.** הזאתה יעשה למעלה והדין נותן כדאמרן והדר נעביד מילוי מתתאי כדכתיב: **מי כתיב ימלה ימלה כתיב.** אי הוה כתיב ימלה הוה משמע שמזהיר את הכהן שיחזור וימלה אחר הזאה, השתא דכתיב ימלה משמע נמי לענין הזאה [יט] דממילא יהיה דם מלוי אצל היסוד: **אוחז שני גפיה בשתי אצבעות.** גוף העוף על כפו מבפנים ומכניס שני רגליה בין אצבע קטנה זרת [כ] לקמילה ושני גפיה בין אמה לאצבע: **ומותח צוארה.** גרונה התחתון מותח על רוחב החיצון של גודל שמכניס הצואר בין אצבע לגודל נמצא הגרון לצד גודלו ומותחו על גודלו והעורף מלמעלה ומולק: **ציפרא מלבר.** כמו שאנו [כא] עושים על גב היד אלא שהופך פניו של עוף על [כב] גב ידו שיהא העורף למעלה: **מותח צוארו.** הגרון על רוחב הפנימי [כג] של שתי אצבעותיו אצבע ואמה: גבי קמילה נמי תניא זו היא עבודה קשה שצריך למחוק בגודלו מלמעלה ובאצבעו קטנה למטה שלא יהא הקומץ מבורץ וכן בחפינת יום הכפורים נמי תניא זו היא עבודה קשה ותרוייהו בסדר יומא בפרק הוציאו לו (דף מז: ודף מט:): **עבודה קשה מעבודות קשות.** כלומר אחת מעבודות קשות שבמקדש: **מתני' עלה בכבש.** לפי שנעשית למעלה כדילפינן בגמרא [סה.]: **בא לו לקרן דרומית מזרחית.** כדאמרן שקרובה לבית הדשן: **ומבדיל.** בשני סימנין כדיליף בהכל שוחטין (חולין דף כא:): **ערפה.** גובה הראש מול ערפה למטה לצד האגפים מול הרואה את העורף: **והקיף את בית מליקתו למזבח.** סומכו ודוחקו בקיר כדי שיתמצה הדם: **ספגו במלח.** מקנחו במלח הנמצא בראש המזבח כדכתיב וכל [כד] קרבן מנחתך במלח תמלח [ויקרא ב] ואומר בהקומץ רבה (מנחות כא:) בג' מקומות המלח נתונה בלישכת המלח ועל גבי הכבש ובראש המזבח: **מוראה.** זפק: **נוצה.** שנוטל העור שכנגד הזפק בנוצתה עם הזפק: **שיסע.** הגוף בין אגפיה: **הבדיל בחטאת.** במליקתה שמולק [כה] שני סימנין או לא הבדיל בעולה שמלקה בסימן אחד: **פסול.** דכל שינוי שהוא לפני עבודות הדם פסולות [כו]. ובגמרא מפרש טעמא: **מילה דם כו'.** מפרש טעמא בגמרא: **לאכול דבר שדרכו לאכול.** חטאת העוף: **שדרכו להקטיר.** עולת העוף: **שלא** [כז] **לשמן.** אין מוציא עולה מידי פיגול מפני שהיא כשירה בשלא לשמה:

חטאת העוף כיצד היתה נעשית. משום דדם חטאת קודם לעולה מפרש חטאת תחילה: **מגופה של חטאת.** מדכתיב והזה מדם החטאת ולא כתיב ולקח דמשמע בכלי: **אוחז בראש ובגוף ומזה.** תימה דלא בעי הכא מאי קאמר כדקבעי פ"ק דחולין (דף כב.): **ואיזה זה קיר התחתון.** דאי קיר העליון פעמים שהוא מתמלה לסובב אם עושה למעלה מן הסובב דקיר העליון הוי מן החוט עד הקרנות: **קמיצה וחפינה.** בכולהו תנינא עבודה קשה:

הקפה ברגל אמר רבא דיקא נמי דקתני נותנין לו יין לנסך ולא קתני אומר לו נסך ש"מ ת"ר כל העולין למזבח עולין דרך ימין ויורדין דרך שמאל עולין דרך מזרח ויורדין דרך מערב חוץ מן העולה לשלשה דברים הללו שעולים דרך מערב ויורדין דרך מערב עולין דרך ימין ויורדין דרך ימין דרך שמאל הוא אמר [א] רבינא תני שמאל רבא אמר מאי ימין ימין דמזבח ומאי שמאל שמאל דגברא וניתני או אידי ואידי דמזבח או אידי ואידי דגברא קשיא: **מתני'** חטאת העוף כיצד היה [ב] נעשית (עלה לכבש ופנה לסובב בא לו לקרן דרומית מזרחית) [ג] היה מולק את ראשה ממול ערפה ואינו מבדיל ומזה מדמה על קיר המזבח שירי הדם היה מתמצה [ד] על היסוד ואין למזבח אלא דמה וכולה לכהנים: **גמ'** ת"ר 1 והזה מדם החטאת מגוף [ה] החטאת הא כיצד אוחז בראש ובגוף ומזה. על קיר המזבח ולא על קיר הכבש ולא על קיר היכל ולא על קיר אולם ואיזה זה קיר התחתון או אינו אלא קיר העליון ודין הוא ומה בהמה שעולתה למטה חטאתה למעלה עוף שעולתו למעלה אינו דין שחטאתו למעלה ת"ל 1 והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח קיר שהשירין שלו מתמצים ליסוד ואיזה זה קיר התחתון ונעביד מעילאי והדר נעביד מתתאי אמר רבא מי כתיב ימצה [ו] יִמָּצֵה כתיב דממילא משמע אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב כיצד מולקין חטאת העוף אוחז [ז] גפיו בשתי אצבעות ושתי רגלים בשתי אצבעות ומותח צוארה על רוחב גודלו ומולקה במתניתא תנא ציפרא מלבר אוחז גפיו בשתי אצבעות ושני רגלים בשתי אצבעות ומותח צוארו על רוחב שתי אצבעותיו ומולק וזו עבודה קשה שבמקדש זו היא ותו לא והאיכא קמיצה וחפינה אלא אימא זו עבודה קשה מעבודות קשות שבמקדש: **מתני'** עולת העוף כיצד נעשית עלה לכבש ופנה לסובב בא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק את ראשה ממול ערפה ומבדיל ומיצה את דמה על קיר המזבח נטל את הראש והקיף בית מליקתו למזבח וספגו במלח וזרקו על גבי האשים בא לו לגוף והסיר את המוראה ואת הנוצה ואת בני המעיים היוצאין עמם [ח] והשליכן לבית הדשן שיסע ולא הבדיל ואם הבדיל כשר ספגו במלח וזרקו על גבי האשים לא הסיר המוראה ולא הנוצה ואת [ט] בני מעיים היוצאין עמם ולא ספגו במלח כל ששינה בה מאחר שמיצה את דמה כשירה הבדיל בחטאת ולא הבדיל בעולה פסול מיצה את דם הראש ולא מיצה דם הגוף פסולה דם [י] הגוף ולא מיצה דם הראש כשירה חטאת העוף שמלקה שלא לשמה מיצה [יא] דמה שלא לשמה לשמה [יב] ושלא לשמה או שלא לשמה ולשמה פסול עולת העוף כשירה ובלבד שלא עלתה לבעלים לשם חובה אחד חטאת העוף ואחד עולת העוף שמלקן ושמיצה את דמן לאכול דבר שדרכו לאכול ולהקטיר דבר שדרכו להקטיר חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת ובלבד שיקריב המתיר כמצותו כיצד קרב המתיר כמצותו מלק בשתיקה ומיצה הדם חוץ לזמנו או שמלק חוץ לזמנו ומיצה הדם בשתיקה או שמלק ומיצה הדם חוץ לזמנו זהו שקרב המתיר כמצותו כיצד לא קרב המתיר כמצותו מלק חוץ למקומו מיצה [יג] הדם חוץ לזמנו או [יד] שמלק ומיצה הדם חוץ למקומו

מסורת הש"ס

א) ת"כ ויקרא חובה פי"ח ה"ח, ב) [יומא מז: מט:] מנחות יא, ג) [לעיל נד. מנחות לו:], ד) [ע' תו' לקמן סה: ד"ה הבדיל], ה) ת"כ ויקרא נדבה פ"ט ה"ז, ו) מעילה ט., ז) [ע' תו' לקמן סה: ד"ה כילד], ח) ויקרא ד

תורה אור השלם

1. וְהִזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֵה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא: ויקרא ה, ט

שינויי נוסחאות

א] אמר רבה תני שמאל רבינא אמר כו' כצ"ל (*ש"מ): ב] היתה (*ש"מ): ג] בש"מ ובה"ז מחקוהו דהא קיי"ל בכל מקום שירלה מולק. וכן ליתא בכתה"י. ועי' קר"א: ד] נ"א ממצה (דק"ס וע"ש): ה] מגופו של חטאת (*ש"מ וכעי"ז ברש"י ותוס'): ו] בש"מ ניקד יְמַצֵּה, בתוי"ט יֻמְצֶה, ובבה"ז ורש"ש יִמְצָא, ועש"ב. ובספר לקח טוב פ' ויקרא דף נ"ד מלאתי כתוב מלאה כתיב תמלה או יַמָּלֶה (מלא"ש). נ"א ימציא (ש"מ בשם ס"י): ז] אוחז שתי גפיה (*ש"מ): ח] עמה (ש"מ ובמשניות). וכן להלן: ט] צ"ל ולא את (ש"מ ובמשניות): י] מיצה דם (כי"צ): יא] עי' תוס' לקמן (סו ע"א סד"ה דרבי) דר"ה לא הוה גריס במתני' מיצה אלא היזה: יב] צ"ל או לשמה ושלא (ש"מ ובמשניות): יג] צ"ל ומיצה (ש"מ ובמשניות): יד] תיבות או שמלק ומיצה הדם חוץ למקומו ליתא בכי"מ, ועי' דק"ס. ובמלא"ש גריס ליה: טו] וזה אף הוא להקטיר (*ש"מ): טז] אחרת אינו עולה אלא לכך ועולה והיין כו' (כי"י): יז] צ"ל ומקרב (ש"מ ורש"ש ע"ש): יח] דאי קיר העליון פעמים כצ"ל (*ש"מ): יט] שיזה במקום דממילא יהיה הדם מתמצה על היסוד (ש"מ): כ] תיבת זרת נמחק (*ש"מ): כא] שאנו שוחטים שהעורף על גב כו' (כתה"י): כב] צ"ל לצד גב (*ש"מ): כג] תיבת הפנימי נמחק (ח"נ): כד] על כל קרבנך תקריב מלח ואמרינן בהקומץ כו' כצ"ל (*ב"ש וכי"ב): כה] שמלק (ש"מ): כו] צ"ל פוסל (*ב"ש): כז] דבור זה שייך לעמוד הבא וצ"ל חטאת העוף שמלקו שלא לשמה. אבל בעולה אין מוציא מידי פיגול כו' (חשק שלמה). ועי' צ"ק: כח] בכתי"ב וג' נוסף וא"נ קאמר פעמים שהכהן זורקה וכו': כט] בכי"ב וג' לסובב שהיה פונה. ותיבת א"כ ליתא: ל] ע' בליקוטים דף סו א:

ליקוטים

ואינו מבדיל. דעת הר"מ והרב המחבר דרשאי לחתוך כל הסימנים ולא הוי הבדלה כיון שמחובר הראש להגוף על ידי העור, ואם הבדיל הראש מהגוף פסול ולוקין דעובר על לאו זה. אבל דעת רש"י בזבחים ובחולין דאינו רשאי לחתוך יותר מסימן א', וטפי מסימן א' הוי הבדלה אע"פ שמחובר. ועי' כ"מ שם שהסמ"ג ס"ל ג"כ כהר"מ והביא ראיה לדבריו, ועיין לח"מ שם. (מנ"ח מלוה קכד) **נטל את הראש כו' וזרקו ע"ג האישים.** הנה כאן בעולת העוף דאין הדם בזריקה, נראה דגם העוף אין צריך לזרקו על גבי האישים רק מסדרו כיון דגם הדם אינו בזריקה [עי' לעיל סב ע"ב] וגם לא שייך הן בדם והן בזריקת העוף אויר קרקע מפסיק, דהוא עומד על המזבח וממצה הדם וגם מקטיר העולה וליכא אויר קרקע, א"כ נראה דיכול לסדר על גבי האישים ולא לזרוק. ולשון המשנה ולשון הר"מ וזורקו על גבי האישים, נראה דלאו דוקא זורק אלא יכול לסדרו תיכף, אך כיון דבעולת בהמה זורק האיברים זורק גם כאן, אבל אין מצוה בדבר. כן נראה לי ברור. ומקודם נותן מלח על גבי הראש ומקטירו על המזבח, ואחר זה בא לו לגוף ומסיר את הזפק והעור שלו עם הנוצה ואת בני מעיים היוצאים עמה ומשליכם לבית הדשן. ובתוס' יומא נט ע"ב מבואר לחד תירוצא דהשלכה זו אינה צריכה בגדי כהונה, והיינו אפילו זר ג"כ כשר ועי' משל"מ. וגם נראה דגם במליקה צריך לכוין הששה דברים כמו בזביחה (שם מלוה קטו)

מוסף רש"י

ממול ערפה. הוא גובה הראש המשופע לצד הצואר. מול עורף מול הרואה את העורף והוא כל אחורי הצואר (ויקרא ה, ח) **ומזה.** אוחז בגוף העוף ומעלה ומוריד בכח והדם ניתז מעצמו: **מתמצה.** סוחט בין אצבעותיו בית השחיטה וניצוק הדם הולך למרחוק (מנחות ב:) **וחפינה.** אמרינן בפרק הוציאו לו במסכת יומא (מט:) אוחז את הבזך בראשי אצבעותיו ומעלה בגודלו כו' וזו היא עבודה קשה (מנחות יא.) **היה מולק כו' ומבדיל.** בשני סימנין ולא כחטאת שהיא בסימן אחד: **והקיף.** מחבר כמו (ביצה לג:) אין מקיפין שתי חביות, דוחק בית מליקתו לקיר והוא מתמצה ע"י שדוחקו בקיר (לעיל נד.): **חטאת העוף כו' מיצה דמה כו.** פסל בה מחשבה בהזאת דמה שהיא עיקר עבודתה דכתיב והזה מדם החטאת על קיר וגו' (לעיל טו.) **חוץ למקומו פסול.** דמחשבת חוץ למקומו פוסלת דאמר בתו"כ יכול לא תפסול במחשבת חוץ למקומו, כשהוא אומר בפרשת קדושים תהיו אם האכל יאכל ביום השלישי, אם אינו ענין לחוץ לזמנו דהא כתיביה בצו את אהרן האוכלת ממנו עונה תשא, תנהו ענין לחוץ למקומו: **ולהקטיר כו' חוץ לזמנו פיגול.** דמחשבה פוסלת בין שחישב על אכילת אדם בין שחישב על אכילת מזבח דכתיב גבי מחשבה ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי, ואמר בתו"כ יכול כמשמעו שאם אכל ממנו ביום שלישי יהא נפגל, ת"ל המקריב אותו, בשעת הקרבה נפגל ואינו נפגל בשלישי, אלמא במחשבה מיירי שחישב לאכול ממנו בשלישי, וכתיב אם האכל יאכל בשתי אכילות הכתוב מדבר באכילת אדם ואכילת מזבח (מנחות יא:) **ובלבד שיקרב המתיר כמצותו.** שלא יהיה בו פסול אחר. אם יש בו פסול מחשבה אחרת יצא מידי פיגול כדילפינן לעיל דמחשבות מוציאות זו מזו (לעיל כט:) **בשתיקה.** שלא חישב (מנחות יב.):

שיטה מקובצת

פריך שפיר טפי מל"א הויין שהיה זורק אלכסון של כ"ב על כ"ב, ור"ל אם לא היה רוצה לירד על הסובב, או כגון פעמים שהיו כ"כ הרבה כהנים על הסובב שכל הסובב היה מלא ולא היו יכולים להיות פונה לסובב אלא היה הולך כדרך הילוך הכהנים לצד הקרן ואז זורקה יותר משלשים [ואחד] [כח] אבל קשה אם היה בצד מערב ב' כבשים חד ליסוד וחד לסובב ובמזרח היה אחד לסובב [כט] א"כ כשהיה פונה לשם להקיף, הרי ג' כבשים, ולעיל לא חשיב אלא ב' כבשים, וי"ל דלא חשיב לעיל רק ב' כבשים לשתי רוחות, אבל לעולם בכל רוח היה כבשים כל כך שהיו צריכין לו. וא"ת למה היה מקרבה לקרן מזרחית, יעשה סמוך לכבש מיד ויהיה קרובה יותר לבית הדשן, וי"ל דכל דמים טעונין קרן. וא"ת א"כ לעיל (ס.) דפריך נשקליה ונשפוך אדוכתיה לישני ליה הא בעינן קרן, וי"ל דעדיפא מיניה קא משני, דהא פי' לעיל (דף ס ע"א) דהכי נמי מצי לשנויי משום דבעינן יסוד (מהר"פ): **תוד"ה שאם היזה** כו' דמצי למימר הא מני תנא דבי ר"י היא. וכן פי' הרז"ה במס' קינין דהך ברייתא אתיא כמאן דתני הזה דמה (גליון): ע"ב מעמ' קודם

הקפה ברגל. פ"ה בלא יין. וקשה לרש"י א"כ למה היה מקיף, יפנה מיד לצד מערב לספלים לנסך ויחזור על העקב כמו שאר כהנים עושין שזוכין בניסוך על ידי פייס, וי"ל דלא דמי לאחד משאר כהנים שהיה זוכה בנסכים בפייס לא היה מגיע בחלקו עבודה אחרת, אבל כהן הגדול שהיה כמו כן מקטיר היה מקיף בשם שלא כדרכו [להעלות] אברים שצריך להקטיר. ולא נהירא דהתם מוכח דהקף זה אחר כל ההקטרה. לכך נראה לרבינו שמשון דלכך היה מקיף להראות שיש לו רשות יותר מלאחרים, שהוא בן בית, וכן איתא בפרק טרף בקלפי (יומא מה.) ששאר הכהנים היו עולים ויורדים בשפה של הכבש במזרח או במערב והכהן הגדול באמצע מהאי טעמא להראות שהיה יותר בן בית משאר הכהנים: **ואינו מבדיל.** דכיון דהכשר העוף בסימן אחד כל מה שימלוק מכאן ואילך קרוי הבדלה. וא"ת א"כ לא היה לו למלוק רק רוב סימן אחד כיון דהכשרו דעוף ברוב סימן אחד, וי"ל דאין זה אלא דיעבד אבל לכתחילה בעינן סימן שלם. וא"ת כמו כן נמי מוכח בחולין דלריך לשחוט ב' סימנין לכתחילה, וי"ל דטעמא לא הוי משום דאין זה אלא דיעבד אלא דמסברא יש לנו לומר כיון שהתחיל למלוק הסימן שימלקנו כולו: **אוחז בראש ובגוף ומזה.** עיין בהשמטות בסוף המסכת: **קיר שהשירים שלו מתמצין ליסוד.** וא"ת ויעשה למעלה מן החוט באמה שלמטה מן הסובב ומשם ימלה ליסוד ולעולם בקיר העליון הוא, וי"ל דא"כ הוי ג' מקומות במזבח דלמטה מן החוט הוי מקום דמים לעולת בהמה ולחטאת בהמה, ולמטה מן הסובב באמה שבין הסובב לחוט הסיקרא לחטאת העוף, וזה לא יתכן דהואיל חוט הסיקרא מפסיק בין דמים עליונים לתחתונים א"כ משמע דאין בו כי אם שני מקומות לדמים (מהר"פ): **ומותח צוארה על רוחב גודלו.** והעוף אחר ידו, ומעקם צואר העוף (על) [תחת] גודלו ובאותו גודל עצמו מולק, כי כל העבודה נעשית בימין [ל] ולכך היתה עבודה קשה. ובמתניתא היתה העוף מלבר על גב היד וצואר העוף בין אצבע לגודל ומולק בגודל (תו"א): **הבדיל בחטאת ולא הבדיל בעולה פסול.** פ"ה בפ"ק דחולין (דף כא:) הא דבעינן הבדלה בעולת בעוף יליף מומלק והקטיר כדמשמע בגמרא, אבל בחטאת העוף כתיב לא יבדיל וה"פ לא יבדיל יותר מכשיעור שחיטה והיינו סימן אחד בעוף. וא"ת א"כ אם יבדיל [יותר מ]רוב סימן אחד תיפסל דהוי יותר משיעור שחיטה, וי"ל דמ"מ לכתחילה בעינן (רוב) סימן שלם. וא"ת והא מוכח בחולין דלכתחילה בעינן שני סימנים בשחיטת העוף בפרק השוחט (חולין כז.) דמוקי דיעבד אוחד בעוף, משמע הא לכתחילה בעינן שנים אף בעוף. לכך נראה דקרא דלא יבדיל קאי אדיעבד דשחיטה ולהכי סגי בחד ומ"מ בעינן סימן שלם ולא סגי ברוב דמסתמא לא הצריך הכתוב לומר דלא יבדיל להפסיק בתוך הסימן אלא לאחר שיסיים סימן שלם דמסברא לא איירי קרא בהכאין:

חטאת העוף שמלקו שלא לשמה ומיצה הדם חוץ לזמנו או שמלק חוץ לזמנו ומיצה דמו שלא לשמה או שמלק ומיצה הדם שלא לשמה זהו שלא קרב המתיר כמצותו [א]לאכול [א]כזית בחוץ כזית למחר כזית למחר כזית בחוץ כחצי זית בחוץ כחצי זית למחר כחצי זית למחר כחצי זית בחוץ פסול ואין בו כרת א"ר יהודה זה הכלל אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת ואם מחשבת המקום קדמה למחשבת הזמן פסול ואין בו כרת [ג)א] [וחכ"א [ב]זה וזה פסול ואין בו כרת] [ג)ג]לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין: **גמ'** [ד]ת"ר [1]והקריבו מה ת"ל לפי שנאמר [2]והקריב מן התורים או מן בני היונה יכול המתנדב עוף לא יפחות משני פרידין ת"ל והקריבו [ד]אפילו פרידה אחת יביא אל המזבח מה ת"ל [1]הכהן לקבוע לו כהן [ה]שיכול והלא דין הוא ומה בן צאן שקבע לו צפון לא קבע לו כהן עוף שלא קבע לו צפון אינו דין שלא יקבע לו כהן ת"ל אל [ב] הכהן לקבוע לו כהן יכול ימלקנו בסכין ודין הוא ומה אם שחיטה שלא קבע לה כהן קבע לה כלי מליקה שקבע לה כהן אינו דין שיקבע לה כלי ת"ל [1]כהן ומלק אמר רבי עקיבא [ו]וכי תעלה על דעתך שזר קרב לגבי מזבח אלא מה ת"ל כהן [ה]שתהא מליקה בעצמו של כהן יכול ימלקנה בין מלמעלה בין מלמטה ת"ל [ז)1]ומלק והקטיר [ט] [ו]מה הקטרה בראש המזבח אף מליקה בראש המזבח ומלק [ג] [ז]ממול עורף אתה אומר ממול עורף או אינו אלא מן הצואר ודין הוא [ד] נאמר כאן ומלק ונאמר להלן [3]ומלק מה להלן ממול עורף אף כאן ממול עורף אי מה להלן מולק ואינו מבדיל אף כאן מולק ואינו מבדיל ת"ל [ח]ומלק והקטיר מה הקטרה הראש לעצמו והגוף לעצמו [ח]אף מליקה הראש לעצמו והגוף לעצמו ומנין [ט]שהקטרת הראש בעצמו והגוף בעצמו שנאמר [4]והקטיר אותו הרי הקטרת הגוף אמורה הא מה אני מקיים [1]והקטיר המזבחה בהקטרת הראש הכתוב מדבר [1]ונמצה דמו כולו [ה] אל [ו] קיר המזבח ולא על קיר הכבש ולא על קיר ההיכל [ז] ואיזה זה [י]זה קיר העליון או אינו אלא קיר התחתון ודין הוא מה בהמה שחטאתה למעלה עולתה למטה עוף שחטאתו למטה אינו דין שעולתו למטה ת"ל ומלק והקטיר ונמצה דמו וכי תעלה על דעתך לאחר שהקטיר חוזר וממצה אלא לומר לך מה הקטרה בראש המזבח אף מיצוי בראש המזבח הא כיצד [כ]היה עולה בכבש ופונה לסובב ובא לו לקרן דרומית מזרחית היה מולק את ראשה ממול עורפה ומבדיל וממצה [ח] דמה על קיר המזבח [ט] [ט]אם עשאה למטה מרגליו אפילו אמה כשירה רבי נחמיה ורבי אליעזר בן יעקב אומרים כל [ט] עצמה אין נעשית אלא בראש המזבח מאי בינייהו אביי ורבא דאמרי תרוייהו עושה מערכה ע"ג סובב איכא בינייהו: בא לו לגוף כו': ת"ר [י)5]והסיר את מוראתו בנוצתה [י] זו זפק יכול יקדיר בסכין ויטלנו ת"ל [5]בנוצתה נוטל את הנוצה עמה אבא יוסי בן חנן אומר נוטלה ונוטל קורקבנה עמה דבי רבי ישמעאל תנא בנוצה בנוצתה שלה קודרה בסכין כמין ארובה:

גמ' והקריבו מה תלמוד לומר. בעולת העוף כתיב והקריבו הכהן אל המזבח מה ת"ל הא כתיב והקריב מן התורים וגו' וליכתוב בתריה ומלק הכהן את ראשו על המזבח: **פרידין.** גוזלות: **לקבוע לו כהן.** שלא ימלקנו זר: **לא קבע לו כהן.** דשחיטה בזר כשירה: **קבע לה כלי.** דנפקא לן מויקח את המאכלת לקמן בהאידך פירקין (צז:): **ת"ל כהן ומלק אמר רבי עקיבא כו'.** כולה ר' עקיבא קאמר לה: **בעצמו של כהן.** בצפורנו ולא בסכין: **בין למעלה** [יא]. מן החוט: **מן הצואר.** מן הגרון: **ונאמר להלן.** בחטאת [העוף]: **והקטיר אותו.** [יב]ושסע בכנפיו ולא יבדיל והקטיר אותו [יג] אני יודע מה שנאמר תחילה ומלק את ראשו והקטיר בהקטרת הראש: **דמו כולו.** מדלא כתיב ונמצה מדמו [יד]: **מאחר שהקטיר הוא ממצה.** וא"ת במילוי הגוף, לא מקיימא דמו כולו: ה"ג [טו] **ת"ל ומלק והקטיר ונמצה דמו וכי תעלה על דעתך משהקטיר ממצה אלא לומר לך מה הקטרה בראש המזבח אף המילוי בראש המזבח: ובא לקרן דרומית מזרחית** גרסינן: **למטה מרגליו.** שהחוט למטה מן הסובב אמה: **אלא בראש המזבח.** דבעינן והקטיר ונמצה דמו שיהא מילוי בקיר הסמוך למקום הקטרה: **מאי בינייהו.** כלומר במאי קמיפלגי הא ע"כ לת"ק גופיה אית ליה והקטיר ונמצה דמו דאי לאו ס"ל קיר העליון מנא ליה: **עושה מערכה כו'.** לת"ק הרוצה לעשות מערכה על גבי סובב ולהקטיר [טז] עושה הילכך מילוי שתחת הסובב סמוך למקום הקטרה [יז]: **יכול יקדיר.** את העור בסכין ויטלנו לזפק לבדו בלא עור ובלא נוצה כמו [יח] שצולין עוף עושין: **ונוטל את קורקבנה.** ונוצתה לשון פרש ודבר מאוס הוא כמו (איכה ד) כי נצו גם נעו: **בנוצתה** [יט] **שלה.** ולא [כ] יותר ממה שכנגד הזפק הא

והקריבו מה תלמוד לומר. וא"ת דבפ"ק דחולין (כא:) דריש [כא] לדרשא אחרינא הא איצטריך לכדדרשינן הכא וי"ל דהכא דריש מדסמכיה לתורים ובני יונה ש"מ פרידה אחת והתם דריש מדסמכיה לוהקטיר [כב] ואין לומר דדרשינן תרתי משום וי"ו דוהקריבו דהא בחולין הוא רבי ישמעאל דלא דריש וי"ו פ' אלמנה (יבמות דף סח:) [כ]:

עוף שלא קבע לו צפון אינו דין שלא קבע לו כהן. וא"ת קמיצה תוכיח דלא קבע לה צפון וקבע לה כהן [כג] ויש לומר מה למנחה שטעונה הגשה ותנופה וקידוש קומץ וכלי [כד] שרת וא"ת נילף מדאיתקש חטאת למנחה כדאמרינן לעיל [דף סג.] ונראה דמסתבר ליה דלא תהוי מליקה עבודה יותר משחיטה: **בן עוף שקבע לו כהן אינו דין שיקבע לו כלי.** וא"ת קמיצה תוכיח שקבע לה כהן ולא קבע לה כלי וי"ל מה למנחה שכן אינה מיני דמים וא"ת מה לבן צאן שכן מין זבח אבל עוף לא חשיב ליה מין זבח בפ"ק (לעיל דף ח:) וי"ל דהיינו משום דקים לן שהוא ביד אבל [כה] אי הוה בכלי הוה חשיב מין זבח וא"ת מה לבן צאן שכן טעון צפון על כן נראה דמעיקרא סמיך אהיקשא דזאת התורה דילפינן מינה מה עולה טעונה כלי דעופות נמי כתיבי בההוא ענינא מדפריך פ"ק דחולין (דף כב.) ביום מביום לוותו נפקא ובמגילה פרק הקורא למפרע (דף כ:) גבי כל היום כשר למליקה דרשינן בגמרא מביום לוותו:

תלמוד לומר הכהן ומלק [כו] **בעצמו של כהן.** וא"ת ונילף מדאיתקש לעיל חטאת העוף למנחה וי"ל חטאת איתקש עולת העוף לא איתקש ועוד כיון דאיכא לאוקומי היקש [כז] לא מפקא מק"ו דהכא ועוד דאדרבה נקיש בהיקשא דזאת התורה לעולה דבעיא כלי:

וכי תעלה על דעתך שזר קרב למזבח. ואפילו מאן דלית ליה הך סברא גבי הנלת אליתא (יומא דף מה.) משום דהא אפשר דקאי אארעא ועביד במפוחא:

אף מליקה בראש מזבח. חטאת [כח] ועולה ילפי מהדדי גבי מול עורף ולענין בעצמו של כהן בג"ש נאמר כאן ומלק ונאמר להלן ומלק אבל להצריך לחטאת מליקה בראש המזבח כעולה [כט] לא ילפינן משום דעולה לא ילפא אלא מהיקשא דהקטרה ודבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש מדרבי יוחנן כדאמר פרק איזהו מקומן (לעיל דף מט:) וא"ת בפ"ק דקדושין (דף לו.) דאמר דמליקה אינה כשירה בנשים דאיתקש להקטרה ובהקטרה כתיב בני אהרן ולא בנות אהרן תינח מליקה דעולה מליקה דחטאת מנלן דבר הלמד בהיקש אינו חוזר ומלמד בג"ש וי"ל דגלוי מילתא בעלמא הוא כהן ולא כהנת וא"ת ורבי שמעון [ל] דנפקא ליה בפרק קמא דחולין (דף כא:) עולת העוף ממול עורף מהיקשא דכמשפט חטאת העוף ולית ליה ג"ש דהכא א"כ מנא ליה בחטאת העוף דבעינן כהן שתהא בעצמו של כהן וי"ל דחטאת נמי ילפא מעולה מהיקשא דכמשפט: **דמו כולו.** נראה דחטאת לא בעי דמו כולו מדלא קתני בה הקיף בית מליקה [לא] למזבח: **ואם עשאה למטה מרגליו ואפילו אמה אחת כשירה.** אף על גב דכתיב ומלק והקטיר ונמצה לא בעי מקום הקטרה ממש כי היכי דלגבי דם חשיב [לב] סמוך לקרן אמה אחת:

מסורת הש"ס

א) לעיל כט:, ב) [ל"ע חכמים היינו ת"ק ועמ"ש לעיל כט: עה"ג], ג) [לעיל לה. וש"נ] ירוש' פסחים פ"ה ה"ג], ד) כריתות ט. ת"כ ויקרא נדבה פרש' ז כה"ע, ה) לעיל לח. נה. ב"ב קל: סנהדרין ד: הוריות ו: י., ו) יומא מה. מנחות כ., ז) חולין כב. ירוש' יומא פ"א ה"א, ח) מנחות צז:, ט) חולין כא:, י) שם ת"כ ויקרא נדבה שם ה"ט, כ) [וע' בתו' שם ד"ה כמאן ובמנחות נא: ד"ה וי"ו כתבו דאיכא למ"ד דלהני דרשי לא דרשו וי"ו ולאיזה דרשה דרשו וי"ו, ולפ"ז א"ל לר"י נמי הכי]:

שינויי נוסחאות

א] כ"ה במשניות, ובכתה"י ובד"ו ליתא. ועי' מסה"ש: ב] תיבת אל נמחק (ש"מ): ג] ומלק שתהא מליקה (ש"מ): ד] תיבות ודין הוא ליתא בכי"ל. ובש"מ סומן מעליהן קו. ה] בש"י נוסף אוחז בראש ובגוף וממצה בשניהם (ש"מ): ו] על כל"ל (ש"מ): ז] בש"מ וכתה"י נוסף ולא על קיר אולם: ח] ס"י ודמה מתמצה (ש"מ): ט] תיבת כל נמחק. ול"ל היא (*ש"מ): י] תיבת בנוצתה נמחק (*ש"מ): יא] ל"ל מלמעלה (*ש"מ): יב] מדכתיב ושסע אותו בכנפיו כל"ל (צ"ק): יג] אותו וגו' כל"ל והס"ד. ומה"ד ומה אני מקיים מה שנאמר כו' (שמכ"י): יד] ס"י הדם [ותיבת מדמו ליתא] (גליון. וכ"ה בד"ו וכי"פ): טו] עי' רא"ט דכ' שבא לאפוקי מגירסת ת"כ ויקרא נדבה פרשה ז', ועיי"ש בפי' עזרת כהנים דבפי' החומש ובחולין גריס רש"י כהת"כ: טז] ולהקטיר בה (ש"מ): יז] הקטרה הוא (ש"מ): יח] כמו שעושין שצולין העוף (כי"פ): יט] בנוצה (כתה"י): כ] שלא יטול יותר כל"ל (*ש"מ): כא] ס"א דריש לומר דחילק הכתוב בין חטאת העוף לעולת העוף [ובגליון, אולי ל"ל וי"ל דהתם דריש מוהקריב לזה כו'] היינו מוהקריב לזה ולא לאחר והכא דריש מדסמכיה והקריבו אל מן התורים (ש"מ): כב] ל"ל לומלק. ותיבת לוהקטיר נמחק (ש"מ): כג] בש"מ נוסף דכתיב וקמץ הכהן: כד] ל"ל בכלי (ש"מ): כה] ס"א אבל כל כמה דלא ידעינן שהוא ביד שפיר מיחשב מין זבח וכו' (ש"מ): כו] ומלק שתהא מליקה בעצמו כל"ל (ש"מ): כז] היקש לדרשא אחרינא לא מפקא וכו' כל"ל (צ"ק): כח] ל"ל וחטאת (צ"ק): כט] ל"ל מעולה (צ"ק): ל] ל"ל ישמעאל (גליון): לא] מליקתו (בה"ז וצ"ק): לב] חשיב קרן סמוך כל"ל (ש"מ): לג] כ"ה בכי"צ, ולפנינו לעצמו:

ליקוטים

וכי תעלה על דעתך לאחר שהקטיר חוזר וממצה. ולא יתכן לומר שימלוק את הראש ויקטירנו ואחרי כן ונמצה דם הגוף על קיר המזבח והקטיר אותו, לפי שאין מקריבים אברים לעולם בשום קרבן אלא לאחר הרצאת דמים כי הדם הוא בנפש יכפר בכל הקרבנות (רמב"ן עה"ת ויקרא א, טו): אבא יוסי בן חנן אומר נוטלה ונוטל קורקבנה עמה. על הפסוק (ויקרא א טז) והסיר את מוראתו בנוצתה. פירש"י בנוצתה, עם בני מעיה, ונוצה לשון דבר המאוס, כמו כי נצו גם נעו. וזהו שתרגם אונקלוס באוכליה, וזהו מדרשו של אבא יוסי בן חנן שאמר נוטל את הקרקבן עמה. ורבותינו אמרו קודר את הזפק בסכין כעין ארובה ונוטלו עם הנוצה שעל העור ע"כ. ואיננו נכון, שאין נוצה בשום מקום אלא נוצה ממש. וכן כי נצו גם נעו יאמר כי העלו נוצה לעופף ממקומם אל הגולה וגם ינועו שם, שלא מצאו מנוח. וכמוהו כי נצוא תצא (ירמיהו מח). והמתרגם הירושלמי אמר בו [על נצו גם נעו] ארי יתקוטטו אף יטלטלו, עשאו מן כי ינצו אנשים, יאמר כי הם נצים בכל העמים ונודדים מהם ולא יוסיפו לגור בתוכם. ויפה פירש. אבל לשון נוצה לא ימצא כדברי הרב. ומדרשו של אבא יוסי שהצריך ליטול אף הקרקבן עמה, מפני שהזפק והושט עם הקרקבן כלי המאכל הכל בכלל מראתו, כי בקרקבן יעשה הרעי. ולא חלק אבא יוסי כלל על מה שאמר תנא קמא יטלנו עם הנוצה, שהרי שנינו במשנה במסכת זבחים בא לו לגוף והסיר את המוראה ואת הנוצה ואת בני מעיים היוצאים עמה והשליכם לבית הדשן, ומשנה זו משנת אבא יוסי היא וקתני נוצה. ודעת אונקלוס כדברי חכמים שאינו מסיר רק הזפק בנוצתו עם האוכל הכנוס בו שהוא המוראה, ולפי שהכהן תופס בזפק ומסיר בו את המוראה אמר ית זפקיה באוכליה כאילו הוא אוכליה בזפקיה כי אכליה תרגום מוראתו וזפקיה תרגום בנוצתה שהכתוב אמר שיסיר המוראה שהוא האוכל בנוצתה שעליה שנוטל הזפק בעורו ובנוצה שעליו. (רמב"ן שם פ' טז):

עין משפט נר מצוה

מז א ב ג מיי' (פי"ג) [פט"ז] מהלכות פסה"מ הלכה ב [אות ב הוא שם בהל' א. ואות ג הוא בפי"ד הל' י]:
מח ד מיי' פט"ז מהל' מעה"ק הלכה י:
מט ה מיי' שם פ"ו הלכה כג:
נ ו ז ח מיי' שם הל' (כא) [כ]:
נא ט מיי' שם הלכה כא:
נב י כ מיי' שם הלכה כ:

תורה אור השלם

1. וְהִקְרִיבוֹ הַכֹּהֵן אֶל הַמִּזְבֵּחַ וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ וְהִקְטִיר הַמִּזְבֵּחָה וְנִמְצָה דָמוֹ עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא א, טו
2. וְאִם מִן הָעוֹף עֹלָה קָרְבָּנוֹ לַיהוָה וְהִקְרִיב מִן הַתֹּרִים אוֹ מִן בְּנֵי הַיּוֹנָה אֶת קָרְבָּנוֹ: ויקרא א, יד
3. וְהֵבִיא אֹתָם אֶל הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לַחַטָּאת רִאשׁוֹנָה וּמָלַק אֶת רֹאשׁוֹ מִמּוּל עָרְפּוֹ וְלֹא יַבְדִּיל: ויקרא ה, ח
4. וְשִׁסַּע אֹתוֹ בִכְנָפָיו לֹא יַבְדִּיל וְהִקְטִיר אֹתוֹ הַכֹּהֵן הַמִּזְבֵּחָה עַל הָעֵצִים אֲשֶׁר עַל הָאֵשׁ עֹלָה הוּא אִשֵּׁה רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: ויקרא א, יז
5. וְהֵסִיר אֶת מֻרְאָתוֹ בְּנֹצָתָהּ וְהִשְׁלִיךְ אֹתָהּ אֵצֶל הַמִּזְבֵּחַ קֵדְמָה אֶל מְקוֹם הַדָּשֶׁן: ויקרא א, טז

גליון הש"ס

[גמ' מה הקטרה בראש המזבח אף מליקה בראש המזבח. עי' בתוס' ישנים יומא דף ג ע"ב ד"ה אי מה וכו']: שם אם עשאה למטה מרגליו. ע"ל דף פז ע"ב תוספות ד"ה עולת:

מוסף רש"י

כזית בחוץ כזית למחר. חישב באחת העבודות ב' מחשבות חוץ לזמנו וחוץ למקומו, ועד השתא איירי בשתי עבודות שחישב באחת חוץ לזמנו ובאחת חוץ למקומו, והשתא מיירי בעבודה אחת, ולר' יהודה הוא דאצטריך, דלא תימא שחישב שתיהן בשתי עבודות הוא דפליג ר' יהודה דבתר קמייתא אזלינן אבל בחד עבודה מודה, קמ"ל: **כזית למחר כזית בחוץ.** אע"פ שחישב תחילה חוץ לזמנו, הוציאתו שניה מידי כרת (מנחות יב.): **א"ר יהודה.** אכולה מתני' פליג, דלית ליה מחשבות מוציאות זו מזו אלא אם כן קדם פסולו לפיגולו, דתו לא קרינן ביה כהרצאת כשר, ובעבודה אחת נמי פליג דאית ליה תפוס לשון ראשון: **לאכול כחצי זית ולהקטיר כחצי זית.** וניהם חוץ לזמנו או חוץ למקומו: **כשר שאין אכילה והקטרה מצטרפין.** לפוסלו, דהכא ליכא שיעורא והכא ליכא שיעורא (לעיל כט:): **קבע לה כלי.** לשחיטה לאפוקי צור וקנה דכלי שרת בעינן (לקמן צח.) **וכי תעלה על דעתך.** וכי תעלה על לב שזר קרב לגבי מזבח והלא נאמר אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא יקרבו (יומא מה.): **בעצמו של כהן.** קוצץ בצפרנו ממול העורף וחותך מפרקתו עד שמגיע לסימנין וקוצצן (ויקרא א טו) **אף מליקה בראש המזבח.** למעלה מחוט הסקרא בראש המזבח, דאילו מליקת חטאת העוף למטה כדילפינן לה (חולין כב.):

שיטה מקובצת

ת"ל הכהן ומלק. כדמפרש ר"ע שתהא מליקה בעצמו של כהן, דר"ע מילתא דת"ק אתא לפרושי אלא דת"ק אית ליה דמשמעות הכהן משמע תרתי שתהא מליקה בעצמו של כהן ולקבוע לו כהן, ור"ע אית ליה דהכהן אתא לומר שתהא מליקה בעצמו של כהן אבל לקבוע לו כהן לא איצטריך דסברא הוא בלא פסוק דצריך כהן כדמפרש תלמודא אבל ודאי לא נשמע מהכהן תרתי: מה הקטרה הראש בעצמו [לג] כו'. וא"ת אי מה הקטרה אינה מעכבת אף מליקה אם לא הבדיל בעולה אינה מעכבת, וא"כ למה תנן אם לא הבדיל בעולה פסול. ותירץ ריב"א דה"נ נימא מליקה דומיא דהקטרה דאם לא הבדיל אלא בסימן אחד הוי כאילו לא מלק כלל וחיסר מצות מליקה ואז פסול ממילא, אבל אם חיסר מצות הקטרה לא מיפסל בהכי. אבל קשה דלעיל יליף נמי מה הקטרה בראש המזבח, ועוד קשה דלמאי קאמר במתני' דאם שינה פסול, נימא דומיא דהקטרה. וי"ל דהתם נמי הויא דומיא דהקטרה וה"פ מה הקטרה אם שינה בה ולא עשאה בראש המזבח חיסר מצות הקטרה והוי כאילו לא הקטיר כלל ואם לא הקטיר כלל פסול, אף מליקה אם שינה בה חיסר מצות מליקה כאילו לא מלק כלל ואם לא מלק כלל פסול דאין כאן עבודה כלל: וכי תעלה על דעתך מאחר שהקטיר כו'. וא"ת אה"נ והמצאות דם הגוף קאמר דאכתי לא איירי קרא אלא בהקטרת הראש, וי"ל דנמצה דמו משמע ליה כל דמו והא ליכא הואיל והקטיר הראש: תוד"ה עוף שלא קבע לו כו' וקידוש קומץ בכלי שרת. נ"ב, לאחר קמיצה מה שאין כן בעוף. ועוד אמר ריב"א דמליקה לשחיטה סברא לדמות שכן מיני דמים ולא לקמיצה דמנחה שאינה מיני דמים (תוס' אחרונות): ד"ה בן עוף כו' קמיצה תוכיח שקבע לה כהן ולא קבע לה כלי. שהיה קומץ בידו אף אני אביא מליקה, וי"ל דמה למנחה שטעונה הגשה (תוס' אחרונות): ד"ה וכי תעלה כו' ואפילו מאן דלית ליה הך סברא. עי' לעיל בתוס' דף יד ע"ב ובתוס' יומא דף כז ע"א: